

ЧИСЛОВІ ЗНАЧЕННЯ КИРИЛИЧНИХ ЛІТЕР

Іван КЛИМИШИН

Числові значення літер показано в Табл.1. Зазвичай над кожною літерою або над усім числом, записаним буквами, ставився особливий знак – титло (наприклад, $\bar{\kappa}\bar{\alpha}$, тобто 21). Тисячі (і сотні) часто мали своє окреме титло, як наприклад, в графіті Софії Київської. До прикладу, рік 6705 (1197 рік від Р.Х.) записаний там так:

$\bar{\times}\bar{\xi}\bar{\psi}\bar{\epsilon}$

А ось так вказано 1517 рік, рік видання Біблії, друкарем Ф.Скориною:

$\bar{\times}\bar{\alpha}\bar{\cdot}\bar{\phi}\bar{\cdot}\bar{\xi}\bar{\iota}$.

Літери в кожному числі проставлялись в тому порядку, в якому числа називаються. Від 11 до 19 вони вимовлялися як «один на десять», «два на десять» (звідси – дванадцять) тощо. Десятки читалася так: двадцять, тридцять, сімдесят тощо. Тому написання чисел від 12 по 19 відрізнялось порядком запису: на перше місце ліворуч ставили одиниці, а на друге – десятки.

Позначення великих чисел наведено в Табл.2. Ось наприклад, запис числа 346673 у «Вченні...» Кирика Новгородця (XII ст.):

$\odot \cdot \textcircled{\alpha} \bar{\times}\bar{\xi} \bar{\chi} \cdot \bar{o} \cdot \bar{r}$.

Титульна сторінка «Граматики» Лаврентія Зизанія. Рік видання вказано в двох стилях: 1596 Р.Б. або від створення світу 7103.

Таблиця 1

одиниці		десятки		сотні		тисячі		десятки в поєднанні з одиницями			
А	1	І	10	Р	100	#А	1000	АІ	11	КА	21
В	2	К	20	С	200	#В	2000	ВІ	12	КВ	22
Г	3	Л	30	Т	300	#Г	3000	ГІ	13	КГ	23
Д	4	М	40	С	400	#Є	5000	ДІ	14	ЛВ	32
Є	5	Н	50	Ф	500	#З	7000	ЄІ	15	МГ	43
С	6	Ж	60	Х	600	Ⓟ	20000	СІ	16	ИЄ	55
З	7	О	70	Ψ	700	Ⓠ	70000	ЗІ	17	ОЄ	75
И	8	П	80	Ω	800	Ⓡ	300000	ИІ	18	РА	101
Ф	9	Ч	90	Ц	900	Ⓢ	500000	ФІ	19	РКВ	122

Таблиця 2

Ⓚ	тма	10 000
Ⓛ	легіон	100 000
Ⓚ	леодр	1 000 000
Ⓚ	вран (ворон)	10 000 000
Ⓚ	колода (10 ворон)	100 000 000